

Tulburările de comportament (conduită)

Tulburarea de comportament reprezintă expresia relației dintre dezvoltarea unică , mai cu seamă a personalității și mediul ambiant , în care trăiește individul . Acesta este confruntat cu o serie de situații cărora trebuie să le facă față și să adopte răspunsuri cu caracter adaptativ să înțeleagă și să poată anticipa momentele mai importante , să acționeze asupra mediului și să se integreze în normele de conviețuire socială .

Pentru aceasta , comportamentul este dependent , pe de o parte , de nivelul intelectului , de cunoștințele și experiența de viață ale subiectului , pe de altă parte , de caracteristicile organizării sociale și funcționalitatea relațiilor intersubiective . Astfel , subiectul se construiește pe sine , se autodelimitează și autoreglează prin raportări la cei din jur , adoptând atitudini specifice față de aceștia.

La rândul lor , grupul , școala , societatea îi influențează activitatea și îl remodelează după caracteristicile specifice ce le posedă imprimându-i un set de valori și norme specifice .

Copilul se dezvoltă și se modelează progresiv , printr-o raportare continuă la statuturile și rolurile părinților , iar ulterior și în funcție de alte persoane .La început imită comportamentul adulților și adoptă modele din mediul familial , ca apoi să învețe și să experimenteze noi comportamente . Calitatea influențelor familiale și ale grupurilor determină structurarea unor comportamente proprii , pe fondul dezvoltării psihice de ansamblu , ele putând fi adaptative , integrative și racordate la normele sociale sau , dimpotrivă , aberante , dezadaptative și de conflict în raport cu parametrii sociali .

Sunt considerate tulburări comportamentale , în raport de vârstă și împrejurări , chiar și fenomenele de tipul obrăzniciei și folosirii unui limbaj trivial , până la fenomene

etichetate ca fiind cu un grad ridicat de gravitate numite , adeseori , prin termenul de delicvență .

Ca atare , paleta handicapurilor de comportament este foarte mare și cuprinde o serie variată de manifestări ce apar dominant în una din formele principale ale comportamentului afectiv , cognitiv ,verbal , ludic , psihomotor , dar care imprimă un stil deviant specific global pentru fiecare individ ce se abate de la normele de conviețuire în societate .

Din punct de vedere psihologic , indivizii care produc astfel de comportamente aberante prezintă dezechilibre sau o stare deficitară în unul sau în toate palierele maturizării psihice , structurării conștiinței de sine și a conștiinței sociale , asimilării normelor și valorilor socia - culturale , structurării motivațional - caracteriale , maturizării sociale , normalității și echilibrului psihic .

Indiferent de forma comportamentului (afectiv , cognitiv , verbal , ludic , psihomotor) , acesta se corelează cu structurile dominante ale personalității și cu tipurile de comunicare care se structurează în raport de ceea ce numim nucleul ereditar a energiei psihice a subiectului .

Există mai multe subtipuri ale tulburărilor de conduită.

Unul se referă la tendința tânărului de a comite acte antisociale prin coalizarea cu alții , fiind capabil să mențină relații sociale - sau de a comite actele antisociale singur - nefiind capabil să stabilească raporturi sociale cu alții .

O a doua distincție se realizează între cei care au tulburări de conduită însoțite de agresivitate și cei neagresivi. Combinația între tendința de a comite acte antisociale singuri și agresivitate prezintă cea mai mare rezistență la tratament (Ollendick , 1998) .

Manifestările comportamentale opozante sunt relaționate cu tulburarea de conduită .Cele două tulburări au o serie de puncte comune sub raportul etiologiei , al factorilor de menținere și al manifestării . Manifestările comportamentale opozante sunt definite printr+un comportament negativist , de nesupunere , neascultare și ostilitate față de o figură autoritară .

Factori care cresc riscul comportamentelor violente :

Numeroase studii au concluzionat că o interacțiune complexă sau o combinaire de factori , duc la un risc crescut pentru comportamente violente la copii și adolescenți.

Acești factori includ :

- **comportament violent sau agresiv anterior ;**
- **a fi victima abuzului fizic sau sexual ;**
- **expunerea la violență , acasă sau în comunitate ;**
- **factori genetici ;**
- **expunerea la violența prin mass – media (T.V. , filme , etc ,);**
- **consumul de alcool și alte droguri ;**
- **combinaire a unor factori socio – economici care generează stres în familie (sărăcia , destrămarea familiei , șomajul , lipsa suportului social) ;**
- **leziuni cerebrale care apar în urma unor răniri.**
-

Semnalele de alarmă ale comportamentelor violente la copii

Copiii care sunt sub incidența unor factori de risc prezintă ;

- **furie intensă ;**
- **pierderea frecventă a calmului ;**
- **iritabilitate extremă ;**
- **impulsivitate crescută ;**
- **toleranță scăzută la frustrare .**

Etiologia tulburărilor de conduită ;

După factorii de mediu :

a) Disfuncții în interacțiunile din cadrul familiei

Influența familiei asupra apariției simptomelor tulburării de conduită se manifestă bidirecțional ; copilul este influențat de factori cauzali sau de risc din familie (ex . depresia părintelui , metodele disciplinare folosite ,

abuzul de alcool și criminalitatea în familie , etc.)iar comportamentul copilului influențează contextul familial.

b) Respingerea din partea celorlalți și asocierea cu grupuri de delincvenți .

O explicație ar fi faptul că o persoană cu tulburări de conduită este respinsă de cei care adoptă comportamente prosociale . Această respingere o determină să caute acceptarea din partea persoanelor care au un comportament antisocial , ceea ce va duce la creșterea frecvenței și severității conduitei antisociale proprii .

c) Mediul în care trăiește copilul / adolescentul

Sărăcia și mediul saturat cu probleme de delincvență pot influența comportamentul antisocial al copilului , chiar dacă nu constituie întotdeauna un factor cauzal al tulburărilor de conduită .

Intervențiile în tulburările de conduită

Factorii care asigură succesul intervenției în tulburările de conduită sunt ;

- 1) orientarea intervenției spre frânarea influenței cât mai multor factori care determină sau favorizează tulburările de conduită ;**
- 2) tratamentul este suficient de flexibil încât să răspundă nevoilor specifice ale copilului ;**
- 3) intervenția este orientată înspre prevenirea agravării tulburării și a comportamentelor cu risc antisocial .**

Orice terapie a conduitei trebuie , însă , precedată de o minuțioasă evaluare a acesteia , materializată în așa numita “ linie de bază “ a conduitei respective , echivalând cu un veritabil inventar ce listează explicit părțile bune , dar mai ales cele mai rele și deranjante din conduită .

În terapiile comportamentale , modificarea de conduită presupune o serie de faze care sunt aplicate deja în practica terapeutică ;

- detectarea și aproximarea problemei de conduită ;**
- studierea problemei la fața locului discret și sistematic ;**

- **registrarea și clasarea observațiilor ;**
- **diagnosticarea (este t.c. sau doar licență comportamentală pasageră);**
- **izolarea conduitei afectate , vizate spre modificare ;**
- **evaluarea cu acuratețe a acesteia ca :**
  - **simptoame ;**
  - **durată ;**
  - **amploare ;**
  - **factori favorizanți (situații,persoane)**
  - **factori declanșatori(situații,persoane)**
- **conceperea terapiei de rigoare în sensul opțiunii pentru desfășurarea unor tehnici , procedee și strategii terapeutice .**

Ca tehnici în terapia t.c. se folosesc;

- 1)Tehnica extincției (retragerea treptată a unui întăritor);**
- 2)Tehnica amânării și acumulării (stimulii sunt cumulativi iat întărirea amânată până la un anumit nivel de creștere , dinainte știut de subiect);**
- 3)Tehnica mixtării de întăriri ;**
- 4)Tehnica desensibilizării sistematice (crearea treptată prin relaxare a unei stări psihosomatice inhibitive pentru un răspuns față de stimuli critici);**
- 5)Tehnica “inundației”(similară cu cea de mai înainte , dar cu desfășurare bruscă , precipitată);**
- 6)Tehnica terapiei aversive (pentru eliminarea conduitei indezirabile se aplică stimuli aversivi , dar nu ca pedeapsă , după acțiune , ci în chiar timpul desfășurării ei);**
- 7)Tehnica transferului de conduită ,în alte situații , pentru consolidarea conduitei recent elaborate .**

Selecția , combinarea și manipularea tehnicilor și procedeelelor constituie expresia strategiilor de intervenție asupra conduitei .

Aceste strategii pot fi de exemplu , după caz și situație :

- 1)Strategii de întărire - continuă**
  - **intermitentă – de rațiune – fixă**
  - **variabilă**
  - **de interval**
- 2)Strategii de modelare**
- 3)Strategii de “încătușare”etc.**

Alte metode de intervenție , după Ollendick , în tulburările de conduită , sunt următoarele :

1. Training-ul părinților

Training-urile pentru părinți în scopul remedierii tulburărilor de conduită ale copiilor se axează pe învățarea de către părinți a unor abilități care sunt importante în socializarea copilului .

Astel , părintele este încurajat :

- **să fie implicat cât mai mult în relația cu copilul ;**
- **să utilizeze recompensele pentru încurajarea comportamentului prosocial;**
- **să utilizeze metode de disciplinare nepunitive pentru a reduce prob agresivitatea ocurenței comportamentelor problematice ;**
- **să îi învețe pe copii să își asume responsabilitatea pentru comportamentul lor ;**
- **să învețe metode de monitorizare a comportamentului copilului .**

2 . Antrenament în rezolvarea de probleme

Această metodă se bazează pe asumția că distorsiunile de gândire apărute în atribuirile pe care copilul le face în situațiile sociale pot duce la comportamente agresive și antisociale .

În demersul ARP, copiii sunt asistați în ;

- **identificarea situației problematice ,**
- **utilizarea unor formule verbale prin care să își poată controla răspunsurile impulsive ;**
- **generarea cît mai multor soluții la problemele cu care se confruntă;**
- **evaluarea posibilelor consecințe ale comportamentului ;**
- **observarea și luarea în considerare a perspectivei altor persoane într-o situație dată.**

3 . Combinarea intervențiilor la nivel familial cu cele efectuate la nivelul școlii

Programul de intervenție la nivel familial și școlar este conceput pentru copiii cu probleme comportamentale și de relaționare cu alți copii . În acest scop , sunt implicate persoanele care pot avea un impact pozitiv asupra copilului în ceea ce privește socializarea lui .

Terapia t.c. , în desfășurarea sa poate apărea facilă și accesibilă pentru un observator de rând , dar ea presupune competențe înalte , o specializare chiar în acest sens , mult tact și răbdare , neputând fi lăsată pe seama educatorilor și părinților , ceea ce nu-i scutește pe aceștia de colaborare și sprijinire a specialistului ce desfășoară un atât de complicat și laborios demers.....reparatoriu .